

ფიზიკური პირების გადახდისუნარიანობის საკანონმდებლო რეგულაციის მოდელის ანალიზი

რაჟდენ კუპრაშვილი

სსიპ იურიდიული დახმარების სამსახურის დირექტორი, თსუ-ის დოქტორანტი

შესავალი

დღეს საქართველოში არ არსებობს ფიზიკური პირების გადახდისუნარიანობის საქმის წარმოების შესაძლებლობა. შესაბამისად, ის ფიზიკური პირები, რომლებიც ვადადოსულ ფინანსურ გადასახადებს ვერ იხდიან, ფაქტობრივად, გამოსავლის გარეშე რჩებიან.

საქართველოში პირველი საკანონმდებლო აქტი, რომელიც ამ მიმართულებით იქნა მიღებული იყო საქართველოს კანონი „გაკოტრების შესახებ“, რომელიც 1996 წელს შევიდა ძალაში. ამ კანონის თანახმად, გაკოტრების რეჟიმით სარგებლობა როგორც ფიზიკურ, ისე იურიდიულ პირებს შეეძლოთ. 2007 წელს განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, „გაკოტრების შესახებ“ კანონი ჩაანაცვლა „გადახდისუნარიანობის საქმის წარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონმა, რომელიც მხოლოდ იურიდიულ პირებსა და ინდივიდუალურ მენარმებს აძლევდა სპეციალური რეჟიმით სარგებლობის უფლებას. დღეს უკვე მოქმედებს კანონი „რეაბილიტაციისა და კრედიტორთა კოლექტიური დაკმაყოფილების შესახებ“, რომელმაც მხოლოდ იურიდიული პირებისთვის დატოვა შესაძლებელი გაკოტრების რეჟიმით სარგებლობა. როგორც ვხედავთ, ამ ეტაპზე, ფიზიკური პირები მოკლებული არიან გადახდისუნარიანობის საქმის წარმოების შესაძლებლობას. ეს შესაძლოა, სხვა მრავალ გარემო ფაქტორთან ერთად, ქვეყანაში ჭა-

რბვლიანობის გამომწვევ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიზეზად მივიჩნიოთ. ზემოაღნიშნული პრობლემის აღმოფხვრის ერთადერთი გზა შესაბამისი საკანონმდებლო რეგულირების ამოქმედებაში მდგომარეობს.

აუცილებელია, საკანონმდებლო რეფორმა განხორციელდეს ისეთი ფორმით, რომელიც რეალურად უზრუნველყოფს იმ მიზნის მიღწევას, როგორც არის მოვალეებისთვის ცხოვრების სუფთა ფურცლიდან დაწყების შესაძლებლობა, საზოგადოების ეკონომიკურ და სოციალურ სფეროებში რეინტეგრაცია. თავისთავად, მსგავსი რეგულირების შემოღება დაკავშირებულია არა მხოლოდ კანონის ცვლილებასთან, არამედ მნიშვნელოვანია, ამ ცვლილებისთვის მზაობა ჰქონდეს სახელმწიფოსა და საზოგადოებას. მართალია, ჭარბვალუანობის პრობლემის აღმოფხვრას დადებითი ეფექტი ექნება ეკონომიკაზე, თუმცა გასათვალისწინებელია თანმდევი შედეგები. სწორედ ამ თანხლებ ფაქტორებზეა დამოკიდებული კანონმდებლობის ცვლილების შემდგომი წარმატება. მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, რომ არ არსებობს ერთი კონკრეტული ოპტიმალური მოდელი, რომელიც თანაბრად იმუშავებს ყველა ქვეყანაში.¹

ევროსაბჭოს მინისტრთა კომიტეტი აღიარებს, რომ დღეს ქვეყნები იმ ეპოქაში არიან, როდესაც მოსახლეობის მიერ კრედიტის აღება ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი გახდა. კრედიტის რაოდენობის გაზრდასთან ერთად, თავის-

¹ Bricongne, Jean-Charles, Demertzis, Maria, Pontuch, Peter and Turrini, Alessandro, Macroeconomic Relevance of Insolvency Frameworks in a High-debt

Context: An EU Perspective, European Commission, Discussion Paper 032, June, 2016, pg. 3, available at: <https://bit.ly/3pMI0uP>, accessed on February 1, 2021.

თავად, გაიზარდა ქარბვალთანობაც.² როგორც ევროსაბჭო აღნიშნავს, მნიშვნელოვანია, წევრ-მა ქვეყნებმა მიიღონ შესაბამისი პოლიტიკური, საკანონმდებლო და პრაქტიკული ზომები, რომ ეფექტიანად მოახდინონ ქარბვალთანობის პრევენცია და აღმოფხვრა.

ეს პრობლემა არა მხოლოდ კონკრეტულ ინდივიდზე, არამედ, საბოლოო ჯამში, საზოგადოებაზე ახდენს უდიდეს გავლენას. ფიზიკური პირების გადახდისუნარიანობის სპეციალური რეჟიმის შემოღების საჭიროება თანასწორობის, სამართლიანობისა და ღირსეული ცხოვრების უფლებებიდან მომდინარეობს. არ არის სადავო ის ფაქტი, რომ ქარბვალთანობის ტვირთი ადამიანში არა მხოლოდ ფსიქოლოგიურ, არამედ ფიზიკურ პრობლემებსაც იწვევს. ემპირიული კვლევები ადასტურებს, რომ მოვალეთა უმეტესობა განიცდის შიშსა და შფოთვის, მუდმივ ნუხილს ფულადი ვალდებულებების დაფარვის შეუძლებლობის გამო.³ გარდა ამისა, კრედიტორების მხრიდან შევიწროების შედეგად წარმოქმნილი სერიოზული ემოციური ფონი ზრდის მოვალეებში დეპრესიის რისკს. აღნიშნული იწვევს იმას, რომ მოვალეს აღარ შეუძლია კონცენტრირდეს სამუშაოსა და სხვა პასუხისმგებლობაზე და ეს ყველაფერი იწვევს მოვალის ისეთ მდგომარეობას, რომელიც საკუთარ თავში ჩაკეცილი, დეპრესიითა და უიმედობით სრულდება. შესაძლოა, აღნიშნულს თან ახლდეს მოვალისათვის მოტივაციის დაკარგვა, ჩაერთოს სამუშაოში და მეტიც, შესაძლებელია საბოლოოდ ამ ყველაფერმა სუიციდისკენ მიდრეკილება კი გაზარდოს. გადახდისუნარიანობის აღდგენის სისტემები, ფაქტობრივად, მოვალეს სთავაზობს, მყისიერად იგრძნოს სიმშვიდე, მიეცეს იმედი, რომ დაუბრუნდება ნორმალურ სოციალურ პირობებს. კვლევები ამტკიცებს, რომ მოვალეები, რომლებიც გადახდისუნარიანობის აღდგენის სისტემაში არიან ჩართული, საქმის წარმოების

დაწყებისას გრძნობენ შვებას, სიმშვიდეს, რაც მათთვის ძალიან დიდი ხნის მანძილზე უცხო იყო.⁴

გამომდინარე იქიდან, რომ საქართველოს აღებული აქვს გეზი, ქვეყნის კანონმდებლობა მოარგოს ევროპულ სტანდარტებს და ამ გზით შექმნას დემოკრატიულ სტანდარტებზე ფუნქციონირებადი, განვითარებული სახელმწიფო, აუცილებელია ისეთი მნიშვნელოვანი სფეროს საკანონმდებლო ჩარჩოში მოქცევა, როგორიც არის ფიზიკური პირების გადახდისუნარიანობა. მითუმეტეს, თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტს, რომ ბოლო წლების განმავლობაში ქარბვალთანობა სეგმენტი შემაშფოთებლად დიდი რიცხოვრივი მაჩვენებლით გამოირჩევა, არა თუ მნიშვნელოვანი, არამედ აუცილებელიც კია ქვეყანაში ზემოაღნიშნული რეგულირების შემოღება იმ მიზნით, რომ ფიზიკურ პირებს მიეცეთ შესაძლებლობა, დაუბრუნდნენ ნორმალურ სოციალურ პირობებს, რეინტეგრირდნენ საზოგადოებაში და საბოლოოდ გათავისუფლდნენ იმ ვალდებულებებისგან, რომლებიც წლების მანძილზე მათ მდგომარეობაზე უკიდურესად უარყოფითად მოქმედებს.

ფიზიკური პირების გადახდისუნარიანობის კანონმდებლობას არაერთი ქვეყანა იცნობს, მათ შორის გერმანია და ამერიკის შეერთებული შტატები. წინამდებარე სტატია სწორედ, რომ კონტინენტური ევროპისა და ანგლოამერიკული სამართლის ქვეყნებში მოქმედი ფიზიკური პირების გადახდისუნარიანობის სისტემის მიმოხილვას, მათ შედარებით-სამართლებრივ ანალიზს დაეთმობა.

² Council of Europe, Recommendation Rec (2007)8 and explanatory memorandum on Legal Solutions to Debt Problems, Strasbourg, 2008, 10 (8)

³ Laura Choi, Federal Reserve Bank of San Francisco, Financial Stress and Its Physical Effects on Individuals and Communities, Community Development Investment Review 120 (2009); AP-AOL/ABT SRBI, Credit Card / Debt Stress Study (2008).

⁴ Götz Lechner/Wolfram Backert, Menschen in der Verbraucher-insolvenz: Rechtliche und soziale Wirksamkeit des Verbraucherinsolvenzverfahrens einschließlich Darstellung der Haushaltsstrukturdaten des untersuchten Personen-kreises, in BMFSFJ, Materialien zur Familienpolitik: Lebenslagen von Familien und Kindern: Überschuldung privater Haushalte, 33-54 (2008).

1. ფიზიკური პირების გადახდისუნარობის საერთაშორისო მოდელები

1.1. ანგლოამერიკული მოდელი - „ახალი დასაწყისის“ დოქტრინა

ფიზიკური პირების გადახდისუნარობის რეგულირების საერთაშორისო გამოცდილების ანალიზის შედეგად გამოიკვეთება ორგვარი მიდგომა. კერძოდ, ანგლოამერიკული „სუფთა დასაწყისის“ სისტემა, რომელსაც იზიარებს აშშ-სა და დიდი ბრიტანეთის კანონმდებლობა, ხოლო მეორე სისტემა არის კონტინენტურ ევროპაში მოქმედი „დამსახურებელი ახალი დასაწყისის“ სისტემა, სადაც განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მოვალის გამოუვალ მდგომარეობაში ყოფნის ფაქტსა და მის კეთილსინდისიერებას.⁵

ანგლოსაქსური სისტემის ძირითადი განმასხვავებელი ნიშანი იმაში მდგომარეობს, რომ ინდივიდს შეუძლია, თავად აირჩიოს გადახდისუნარობის სტრატეგია მაშინ, როცა გერმანულ მოდელში კანონით განსაზღვრული სტანდარტული წესია დადგენილი. აღნიშნული განპირობებულია იმით, რომ ანგლოსაქსური მოდელი ლიბერალური მიდგომით გამოირჩევა, სადაც კრედიტორის რისკი უფრო მაღალია. შესაბამისად, მოვალისთვის გადახდისუნარობის პროცედურა შედარებით გამარტივებულია.⁶ აქვე აღსანიშნავია, რომ, მაგალითად, ინგლისსა და უელსში მზარდი ინტერესით სარგებლობს ინდივიდუალური ნებაყოფლობითი შეთანხმებები (Individual Voluntary Agreements - IVA), რომლებიც წარმოადგენენ გადახდისუნარობის პროცედურის ალტერნატივას.⁷ მიუხედავად ამისა, ბოლო პერიოდის ტრენდი ანგლოსაქსური სისტემის ქვეყნებში შედარებით გადახრილია ევროპული მოდელის გარკვეული ასპექტების იმპლემენტაციისკენ. ამის მაგალითია ამერიკის გადახდისუნარობის კოდექსის მე-13 თავი, რო-

მელიც ითვალისწინებს გადახდისუნარობის გეგმას და გადახდისუნარობის პერიოდის გასვლის შემდეგ დარჩენილი ვალდებულებების ჩამონერას. ასევე აშშ-ის 2005 წლის გადახდისუნარობის ბოროტად გამოყენების პრევენციისა და მომხმარებელთა დაცვის აქტი (Bankruptcy Abuse Prevention and Consumer Protection Act - BAPCPA), რომელიც კეთილსინდისიერების პრინციპის წინ წამოწევით აბალანსებს კრედიტორისა და გადახდისუნარო მოვალის სამართლებრივ მდგომარეობებს.⁸

ა) ამერიკის შეერთებული შტატები

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ფიზიკური პირების გადახდისუნარობის რეჟიმს არეგულირებს გაკოტრების კოდექსი, რომელიც ითვალისწინებს ორ რეჟიმს, კერძოდ, გადახდისუნარიანობის კოდექსის მე-7 და მე-13 თავებით განსაზღვრული რეგულაციის მიხედვით.⁹ კოდექსის მე-7 თავი ორიენტირებულია მოვალის ქონების ლიკვიდაციაზე, თუმცა, აქ იგულისხმება მოვალის ის ქონება, რომელიც არ ითვლება საგამონაკლისო ქონებად. საგამონაკლისო ქონება არის ისეთი ქონება, რომელიც ნებისმიერ შემთხვევაში დაცულია ლიკვიდაციისგან. გადახდისუნარიანობის კოდექსი შესაძლებლობას აძლევს ყველა შტატს, თავად დაადგინონ, რომელი ქონება შეიძლება ჩაითვალოს საგამონაკლისო ქონებად. როგორც წესი, საგამონაკლისო ქონება ძირითადად ერთნაირია და მას განეკუთვნება: საავტომობილო სატრანსპორტო საშუალებები, გარკვეულ ღირებულებამდე გონივრულად საჭირო ტანსაცმელი, გონივრულად საჭირო საყოფაცხოვრებო ნივთები და ავეჯი, საყოფაცხოვრებო ტექნიკა, სამკაულები, გარკვეულ ღირებულებამდე პენსიები, მოვალის სახლში მოვალის სავაჭრო ან პროფესიული ინსტრუმენტები გარკვეულ ღირებულებამდე, მიუღებ-

⁵ Arvydas, Paškevičius, Neringa, Jurgaitytė, Bankruptcy of Natural Persons in Lithuania: Reasons and Problems, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Vol. 213, December 1, 2015, pp. 521-526.

⁶ Ondersma C., a Human Rights Framework for Debt Relief, 2015, 321 [ხელმისაწვდომია: <https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1887&context=jil>, წვდომის თარიღი: 31/03/2021].

⁷ Tolmie F., Corporate and Personal Insolvency Law, Second Edition, School of Law, Kingston University, 2003, p. 86-87.

⁸ Iain Ramsay, Towards an International Paradigm of Personal Insolvency Law: A Critical View, 17 QUT L. REV. 15 (2017), 25-29, 38.

⁹ Braun, German Insolvency Code - Article-by-Article Commentary Second Edition, 2017, p.18.

ლი გამომუშავებული ხელფასის ნაწილი, საჯარო სარგებელი, მათ შორის სახელმწიფო დახმარება (კეთილდღეობა), სოციალური უზრუნველყოფა და საბანკო ანგარიშზე დაგროვილი უმუშევრობის კომპენსაცია, პირადი ზიანის ანაზღაურების შედეგად მიღებული სარგებელი. არასაგამონაკლისო ქონების მაგალითებია: ძვირადღირებული მუსიკალური ინსტრუმენტები, საკოლექციო ბარათები ან სხვა ღირებული საოჯახო საგნები, ნაღდი ფული, საბანკო ანგარიშები, აქციები, ბონდები ან სხვა სახის ინვესტიციები, მეორე მანქანა ან მეორე სახლი/აგარაკი.¹⁰

გადახდისუნარიანობის კოდექსის მე-13 თავი მოვალეს საშუალებას აძლევს გაკოტრების 3-5 წლიანი წარმოების ფარგლებში გათავისუფლდეს ვალდებულებებისგან და შეინარჩუნოს ქონება.

გადახდისუნარიანობის კოდექსის მე-7 თავით განსაზღვრული წარმოება, განსხვავებით მე-13 თავისგან, არ ითვალისწინებს გადახდის გეგმის შემუშავებას. ამის ნაცვლად, გაკოტრების მეურვე (trustee) თავს უყრის მოვალის სრულ ქონებას, რომელიც არ ხდება საგამონაკლისო ნაწილში, და, გაკოტრების კოდექსით დადგენილი წესების თანახმად, ახორციელებს მის რეალიზაციას, რის შემდეგაც მოვალე სრულად თავისუფლდება ყველა სახის ვალდებულებებისგან.¹¹

მე-13 თავით დადგენილ გაკოტრების წარმოებას ხშირად მოიხსენიებენ, როგორც „მუშაკის გეგმას“ (a wage earner's plan), რომელიც მუდმივი შემოსავლის მქონე პირს საშუალებას აძლევს გადახდის გეგმის (repayment plan) თანახმად, სრულად ან ნაწილობრივ დაფაროს ვალდებულებები სამიდან ხუთ წლამდე პერიოდში. თუ მოვალის თვითური შემოსავალი ნაკლებია სახელმწიფოში არსებულ საშუალო მაჩვენებელზე, დგება სამწლიანი გეგმა გარდა იმ შემთხვევისა,

როცა სასამართლო საჭიროდ ჩათვლის უფრო გრძელვადიანი გეგმის დამტკიცებას. იმ შემთხვევაში, თუ მოვალის თვითური შემოსავალი აჭარბებს სახელმწიფოში არსებულ საშუალო მაჩვენებელს, შედგება ხუთწლიანი ხანგრძლივობის გეგმა.¹² კანონით აკრძალულია 5 წელზე გრძელვადიანი გეგმის განერა.¹³ გეგმის ხანგრძლივობის განმავლობაში ცხადდება ასევე მორატორიუმი მოვალის ქონების რეალიზაციაზე.¹⁴

მაშასადამე, მე-7 თავის მიზანია მოვალის ქონების რეალიზაციის გზით, რაც შეიძლება, სწორად ამიტომ ამ თავს სათაურად ჰქვია - „ლიკვიდაცია“.¹⁵ ხოლო მე-13 თავის მიზანია გადახდის გეგმის შედგენისა და მისი აღსრულების მეშვეობით მოვალის რეაბილიტაცია. შესაბამისად, მე-13 თავის პროცედურები დროში განელილია. სამაგიეროდ, მოვალის ქონების შენარჩუნების შანსი უფრო მაღალია. კონკრეტულ პროცედურებზე საუბარი იქნება ქვემოთ შესაბამისი თემატური თავების ფარგლებში. აქვე აღსანიშნავია, რომ თუ ინდემნარმე აირჩევს ბიზნესში დარჩენას (ნაცვლად მე-7 თავით ქონების ლიკვიდაციისა), ამ შემთხვევაში, მე-13 თავის გარდა, არსებობს მე-11 თავით დადგენილი ალტერნატივა. ამ ორს შორის განსხვავება მდგომარეობს მეურვის ნაწილში. კერძოდ, თუ მე-13 თავით განსაზღვრულია მოვალის ქონების მართვა მეურვის მიერ, მე-11 თავი ეხება თვითადმინისტრირებას. სხვა სიტყვებით რომ ითქვას, მეურვის ფუნქცია-მოვალეობებს ახორციელებს თავად მოვალე, რომელსაც შესაძლებლობა ეძლევა, განაგრძოს ბიზნეს-საქმიანობა და ისესხოს ფული. რაც შეეხება რეორგანიზაციის გეგმას, ის ძალაში შედის კრედიტორთა კრების კენჭისყრისა და სასამართლოს მიერ მისი დამტკიცების შედეგად.¹⁶

¹⁰ Dobbie, Will, Song, Jae, „Debt Relief and Debtor Outcomes: Measuring the Effects of Consumer Bankruptcy Protection”, NBER Working Paper Series, p. 4-5.

¹¹ ხელმისაწვდომია: <https://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-7-bankruptcy-basics>.

¹² Dobbie, Will, Song, Jae, „Debt Relief and Debtor Outcomes: Measuring the Effects of Consumer Bankruptcy Protection”, NBER Working Paper Series, p. 4-5.

¹³ 11 U.S.C. § 1322(d).

¹⁴ Chapter 13 - Bankruptcy Basics, ხელმისაწვდომია: <https://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-13-bankruptcy-basics>.

¹⁵ 11 U.S. Code Chapter 7 - LIQUIDATION, ხელმისაწვდომია: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/chapter-7>.

¹⁶ Chapter 11 - Bankruptcy Basics, ხელმისაწვდომია: <https://www.uscourts.gov/services-forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics>.

ბ) დიდი ბრიტანეთი

დიდ ბრიტანეთში გადახდისუნარობის კანონმდებლობა მოიცავს სპეციალური რეჟიმის გავრცელებას როგორც ფიზიკური პირებისთვის, ასევე იურიდიული პირებისთვის. დიდ ბრიტანეთში მოქმედებს UK Insolvency Law, რომელიც ვრცელდება უშუალოდ კორპორაციებზე, ხოლო ფიზიკური პირებისთვის მოქმედებს ე.წ. გაკოტრების კანონი, Bankruptcy Law¹⁷. შოტლანდიაში, ინგლისსა და უელსში გადახდისუნარობის კანონმდებლობის ძირითადი აქტი არის 1986 წლის გადახდისუნარობის აქტი (Insolvency Act), ასევე Companies Act 2006.¹⁸

გადახდისუნარო ფიზიკური პირებისათვის არსებობს 3 ალტერნატივა, ესენია გაკოტრება, ვალის პატიების ორდერი (Debt Relief Order - DRO) ინგლისსა და უელსში და ინდივიდუალური ნებაყოფლობითი შეთანხმება (Individual Voluntary Arrangement - IVA).¹⁹ გაკოტრებისა და DRO-ს პროცედურები ნორმატიულად არის განერილი, ხოლო IVA მეტწილად დამოკიდებულია გადახდისუნარობის პრაქტიკოსის მიერ წარმოდგენილ მოვალესა და კრედიტორს შორის დადებულ შეთანხმებაზე. მაშასადამე, IVA არის კონსენსუალური ვალის რესტრუქტურისაციის პროცედურა, ხოლო გაკოტრება და DRO კი ნორმატიული პროცედურები. აღსანიშნავია, რომ DRO გამოიყენება შემოსავლისა და ქონების არმქონე (No Income No Assets - NINA) მოვალეების მიმართ. იმ შემთხვევაში, თუ პირი აკმაყოფილებს შესაბამის მოთხოვნებს, 12 თვის შემდეგ მას სრულად ჩამოენერება ვალდებულებები.²⁰ მაშასადამე, DRO იდეურად ახლოს დგას ამერიკის გაკოტრების კოდექსის მე-7 თავთან, ხოლო ფიზიკური პირის გაკოტრების წარმოება, რომელიც წესრიგდება 1986 წლის გადახდისუნარობის აქტის მე-9 თავით,²¹ გარკვეულწი-

ლად მსგავსია ამერიკული მოდელის მე-13 თავის პროცედურისა. რაც შეეხება DRO-ს, ის მოქმედებს იმ შემთხვევაში თუ მოვალის ვალდებულება არ აღემატება £ 30,000, მას არ აქვს დამატებითი შემოსავალი, არ ფლობს უძრავ ქონებას ან მანქანას, რომლის ღირებულებაც აღემატება £ 2,000, ასევე ბოლო 3 წლის მანძილზე ცხოვრობს ინგლისში ან უელსში და ბოლო 6 წლის მანძილზე არ უსარგებლია DRO პროცედურით. ამ შემთხვევაში კრედიტორებს არ შეუძლიათ მოვალისგან ვალდებულების იძულების წესით ამოღება სასამართლოს ნებართვის გარეშე, ხოლო მოვალეს 12 თვის შემდეგ სრულად ჩამოენერება ვალდებულებები. DRO-ს მიღება შესაძლებელია გაკოტრების სასამართლო ოფიცრის გადაწყვეტილებით, თუმცა პირმა ამისთვის უნდა მიმართოს ავტორიზებულ ვალდებულების კონსულტანტს. DRO-ს პროცედურის დაწყების საფასური შეადგენს £ 90-ს. DRO არ ათავისუფლებს პირს ქირის ან სხვა მსგავსი გადასახადებისგან, ასევე სტუდენტური სესხებისგან ან სასამართლო ბაჟისგან. DRO გაუქმდება, თუ მოვალის ფინანსური მდგომარეობა გაუმჯობესდება ან მოვალე სათანადოდ არ ითანამშრომლებს სასამართლო ოფიცერთან, მაგალითად, არ მიაწვდის დროულ და ამომწურავ ინფორმაციას მისი ფინანსური მდგომარეობის შესახებ. თუ პირი ახალ ვალს აიღებს DRO-ის პერიოდში, მის მიმართ დაიწყება გაკოტრების პროცედურა, ხოლო თუ ახალი ვალის შესახებ ის არ შეატყობინებს კრედიტორებს, მოვალე შესაძლოა აღმოჩნდეს სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის ქვეშ. DRO აისახება მოვალის საკრედიტო ჩანაწერებში მომდევნო 6 წლის მანძილზე.²²

მთავარი მსგავსება გაკოტრების და DRO პროცედურებს შორის არის ის, რომ ორივე შემთხვევაში ინდივიდს ჩამოენერება ვალდებულებ-

forms/bankruptcy/bankruptcy-basics/chapter-11-bankruptcy-basics.

¹⁷ McKenzie-Skene, Insolvency Law in Scotland (T&T Clark, Edinburgh 1999) 23.

¹⁸ Tsvetan Petrov, Harmonising Restructuring Law in Europe: A Comparative Analysis of the Legislative Impact of the Proposed Restructuring Directive on Insolvency Law in the UK and Germany, University of Edinburgh, 2017, p. 135.

¹⁹ Braun, German Insolvency Code - Article-by-Article Commentary Second Edition, 2017, p. 16-17.

²⁰ Tolmie F., Corporate and Personal Insolvency Law, Second Edition, School of Law, Kingston University, 2003, p. 86.

²¹ Chapter A1 Adjudicators: bankruptcy applications by debtors and bankruptcy orders, ხელმისაწვდომია: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1986/45/part/IX>.

²² ხელმისაწვდომია: <https://www.gov.uk/options-for-paying-off-your-debts/debt-relief-orders>.

ბები წარმოების დასრულების კვალდაკვალ. გაკოტრების წარმოება გულისხმობს გადახდისუუნარო პირის მიერ ქარბი აქტივებისა და შემოსავლის დათმობას და მისი ფინანსების ფაქტობრივ კონტროლს, ვალებისგან განთავისუფლების სანაცვლოდ. ქარბი აქტივში შეიძლება ჩაითვალოს იმგვარი შემოსავალი, რაც არ განეკუთვნება საარსებო მინიმუმს. როგორც კრედიტორებს, ასევე მოვალეებს შეუძლიათ გაკოტრების წარმოების დაწყება, თუმცა განმცხადებლების უმეტესობას წარმოადგენენ მოვალეები, რომლებიც საჭიროებენ მხარდაჭერას (და არა კრედიტორები, რომელთა მიზანია ვალის ამოღება). გაკოტრება ძირითადად ადმინისტრაციულ სამართალწარმოების ნაწილია. ფიზიკურ პირებს შეუძლიათ შეავსონ ონლაინ აპლიკაცია, რომლის საფასურია £ 680. განცხადებას ამოწმებს გადახდისუუნარობის სამსახურის არბიტრი (Insolvency Service Adjudicator). არბიტრი, როგორც წესი, განმცხადებელს გაკოტრებულად გამოაცხადებს რამდენიმე დღის ვადაში, თუ რაიმე განსაკუთრებული გარემოება სხვაგვარად არ მოითხოვს.²³

1.2. ევროპული მოდელი - „დამსახურებული ახალი დასაწყისის“ დოქტრინა

ევროპული ქვეყნების გადახდისუუნარობის კანონმდებლობებს მოიხსენიებენ, როგორც „დამსახურებული ახალი დასაწყისის“ მოდელს,²⁴ რადგან ანგლოსაქსური მოდელისგან განსხვავებით, აქ განსაკუთრებული როლი ეკი-

სრება მოვალის კეთილსინდისიერებას, გადახდისუუნარობის გეგმასა და გადახდისუუნარობის ადმინისტრატორს. მოვალეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში ჩამოენერება დადგენილი ვადის გასვლის შემდეგ დარჩენილი ფულადი ვალდებულებები, თუ ის კეთილსინდისიერად შეასრულებს გადახდისუუნარობის გეგმით დაკისრებულ მოვალეობებს.²⁵

გერმანია: გადახდისუუნარობის წარმოება გერმანიაში მონესრიგებულია უნიფიცირებული მოდელით, რაც ნიშნავს იმას, რომ გადახდისუუნარობის კოდექსი (InsO) სრულად აწესრიგებს გაკოტრების წესებს როგორც ფიზიკური, ასევე იურიდიული პირებისთვის.²⁶ მაშასადამე, გარდა იმ საკანონმდებლო შემთხვევებისა, როდესაც კანონით სხვა რამე პირდაპირ არ არის გათვალისწინებული, საერთო წესები ვრცელდება როგორც ფიზიკურ, ისე იურიდიულ პირებზე.²⁷ გარდა აღნიშნული გადახდისუუნარობის კოდექსისა, გერმანიაში ასევე მოქმედებს სპეციალური კანონები, რომლებიც ძირითადად იურიდიულ პირებს და სპეციფიკურ შემთხვევებს ეხება.²⁸

იმ შემთხვევაში, თუ მოვალე აღმოჩნდება ისეთ პოზიციაში, როდესაც შეუძლებელია ყველა კრედიტორის დაკმაყოფილება, ინდივიდუალური იძულებითი აღსრულების ნაცვლად, ირთვება გადახდისუუნარობის კოლექტიური აღსრულების მექანიზმი, რომელიც აწესრიგებს როგორც მოვალის, ასევე კრედიტორების სამართლებრივ პოზიციებს. იმისთვის, რომ დაიფაროს მოვალის ვალდებულებები, მოვალის აქტივები

²³ ხელმისაწვდომია: <https://www.law.ox.ac.uk/housing-after-grenfell/blog/2020/07/explaining-personal-insolvency-and-law>. DRO-ის პროცედურებზე დეტალურად იხ.: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN04982/SN04982.pdf>.

²⁴ Arvydas P., Neringa J., Bankruptcy of Natural Persons in Lithuania: Reasons and Problems, Bankruptcy of Natural Persons in Lithuania: Reasons and Problems, 522.; ასევე Edita Gruodyte, Julija Kirsienė, Application of “Fresh start” Doctrine for Individual Debtors in Lithuania: EU and US perspective, *Intinerine Ekonomika-Engineering Economics*, 2010, 21(3), p 266.

²⁵ Kilborn JJ., The Innovative German Approach to Consumer Debt Relief: Revolutionary Changes in German Law, and Surprising Lessons for the United States, *Northwestern Journal of International Law & Business*, Volume 24, 2004, ხელმისაწვდომია

<https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1576&context=njilb>, ნვდომის თარიღი: 31/03/2021.

²⁶ Sections 155-159 Bankruptcy Act 2016.

²⁷ Petrov T., Harmonising Restructuring Law in Europe: A Comparative Analysis of the Legislative Impact of the Proposed Restructuring Directive on Insolvency Law in the UK and Germany, 3 *ANGLO-GER. L.J.* 129, 2017, p. 12.

²⁸ მაგალითად, Limited Liability Companies Act (Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung, GmbHG) or section 92 of the Stock Corporation Act (Aktiengesetz, AktG); Bond Act (Schuldverschreibungsgesetz, SchVG); Act on the Reorganisation of Credit Institutions (Gesetz zur Reorganisation von Kreditinstituten, KredReorgG); the Restructuring and Liquidation Act (Sanierungs- und Abwicklungsgesetz, SAG).

გადადის მართვის სპეციალური რეჟიმის ქვეშ, რა დროსაც მოვალეს ჩამოერთმევა ავტონომიური გადაწყვეტილების მიღების თავისუფლება აღნიშნულ აქტივებთან მიმართებით. ამასთან, ხდება კრედიტორთა პრიორიტეტულობის პრინციპზე დაფუძნებული მოთხოვნების შეჩერება, მოვალის აქტივებს ყველა კრედიტორის სასარგებლოდ ყადაღა ედება იმგვარად, რომ მოხდეს პროპორციული, კოლექტიური დაკმაყოფილება აღსრულების ეტაპზე. ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია როგორც მოვალის ქონების რეალიზაციის, ასევე გადახდისუნარობის გეგმაში არსებული ალტერნატიული შეთანხმების გზით, რომლის მიზანია მოვალის რეაბილიტაცია და ქონების შენარჩუნება. გერმანიის გადახდისუნარობის პროცედურებს უნიფიცირებულს არა მხოლოდ იმის გამო უწოდებენ, რომ იგი აერთიანებს რესტრუქტურიზაციისა და ლიკვიდაციის პროცედურებს, არამედ იგი თანაბრად ეხება იურიდიულ პირებს, ინდივიდუალურ მენარმეებსა და ფიზიკურ პირებს. ამასთან, დამატებით, მხოლოდ ფიზიკურ პირებზე ვრცელდება კოდექსის 304-ე-311-ე მუხლები, რომლებიც ითვალისწინებენ კრედიტორებსა და მოვალეს შორის ვალის გადახდის გეგმაზე შეთანხმებას. ფიზიკური პირებისთვის უზრუნველყოფილია არა მხოლოდ გადახდისუნარობის წარმოებით სარგებლობა, არამედ ასევე შესაძლებლობა, რომ განხორციელდეს დარჩენილი ვალდებულებების ჩამონერა იმ შემთხვევაში, თუ მოვალე 3 წლის განმავლობაში კეთილსინდისიერად შეასრულებს თავის ვალდებულებებს (286-303a მუხლები). თავისთავად, ამ პროცესის მიმდინარეობისას მნიშვნელოვანი როლი აკისრია გადახდისუნარობის სასამართლოს, რომელიც საბოლოო ზედამხედველობას უწევს აღნიშნულ პროცესს.²⁹

ბალტიის ქვეყნები: 2010 წლის აპრილამდე ლიეტუვას არ გააჩნდა ეფექტური თანამედროვე კანონი ფიზიკური პირების გაკოტრების შე-

სახებ, ხოლო 2012 წლის მაისამდე ასევე არ არსებობდა ფიზიკური პირების გაკოტრების სამართლებრივი განზომილების მარეგულირებელი ეროვნული აქტი. ლიეტუვაში ფიზიკური პირების გადახდისუნარობის პროცესის სუბიექტების საერთო მახასიათებელია იურიდიული პირის სტატუსის არარსებობა. ასეთი სუბიექტები, რომლებსაც შეუძლიათ დაიწყონ გაკოტრების საქმის წარმოება, იყოფა სამ ჯგუფად: ფიზიკურ პირები, ფერმერები, და სხვა ფიზიკური პირები, რომლებიც ახორციელებენ ინდივიდუალურ საქმიანობას (ინდმენარმეები), მოქმედებენ კეთილსინდისიერად, როგორც ეს განსაზღვრულია ლიეტუვის რესპუბლიკის კანონით პირადი სამემოსავლო გადასახადის შესახებ. ამრიგად, შეიძლება ითქვას, რომ ლიეტუვაში ფიზიკური პირების ფართო სპექტრს შეუძლია გაკოტრდეს. ლიეტუვის მოდელით სუბიექტი და ინიციატორი ერთმანეთს ემთხვევა - ანუ პირადი გაკოტრების საქმის წარმოება შეიძლება დაიწყოს მხოლოდ ფიზიკურმა პირმა (ლიტვის BA-ს მუხლი 1(4)).³⁰

ლატვიაში ფიზიკური პირის გადახდისუნარობის ახალი კანონი ძალაში შევიდა 2010 წლის 1 ნოემბრიდან. ფიზიკური პირის გადახდისუნარობის საქმის წარმოებამ გაზარდა ამ სამართალწარმოების ხელმისაწვდომობა და არსებითად გაზარდა ზედმეტად დავალიანებული მომხმარებლის შანსები, წარმატებით დაფარონ თავიანთი დავალიანება. ფიზიკური პირის გადახდისუნარობის საქმის წარმოების საგანი შეიძლება იყოს ნებისმიერი ფიზიკური პირი, რომელიც იყო ლატვიის რესპუბლიკაში გადასახადის გადამხდელი წინა ექვს თვეში და რომელსაც ფინანსურად უჭირს (127-ე მუხლი). მხოლოდ თავად მოვალეს შეუძლია მოითხოვოს გადახდისუნარობის წარმოების დაწყება (133-ე მუხლი).³¹

ესტონეთის გადახდისუნარობის კანონი აღიარებს ფიზიკურ პირთა ორ განსხვავებულ წარმოებას: ვალის რესტრუქტურიზაციას და გაკოტრებას. ვალის რესტრუქტურიზაციის

²⁹ Braun, German Insolvency Code - Article-by-Article Commentary Second Edition, 2017, paras. 2-6, https://www.schultze-braun.de/fileadmin/en/Schultze_Braun_German-Insolvency-Code_k2.pdf?_id=1569241778.

³⁰ Mari Schihalejev et al., Conditions for the Bankruptcy of Natural Persons: Which Baltic State is The Most Attractive

for Bankruptcy, International Comparative Jurisprudence 2021 Volume 7 Issue 1, p. 103 <http://dx.doi.org/10.13165/j.icj.2021.06.008>.

³¹ Mari Schihalejev et al., Conditions for The Bankruptcy of Natural Persons: Which Baltic State is the Most Attractive for Bankruptcy, International Comparative Jurisprudence 2021 Volume 7 Issue 1, p. 105.

პროცედურები რეგულირდება ვალის რესტრუქტურისა და ვალების დაცვის აქტით (DRDPA, 2010), რომლის მიზანია, ხელი შეუწყოს ფიზიკური პირის ვალების რესტრუქტურისა და ვალების დაცვის გაკოტრების თავიდან ასაცილებლად. მეორე მხრივ, გაკოტრების საქმის წარმოება რეგულირდება გაკოტრების შესახებ კანონით (BA, 2004) და ხორციელდება იმ შემთხვევაში, თუ მოვალე გადახდისუუნაროა. ესტონეთის BA-ს 1(2) მუხლის თანახმად, მოვალე გადახდისუუნაროა, თუ ის ვერ ახერხებს კრედიტორ(ებ)ის მოთხოვნას და ამგვარი ფინანსური მდგომარეობა დროებითი არ არის, ე. ი. არ იკვეთება ფინანსური მდგომარეობის გაუმჯობესების პერსპექტივა ახლო მომავალში. ესტონეთის BA-ს მე-2 მუხლის თანახმად, მოვალეს, რომელიც არის ფიზიკური პირი, ასევე ეძლევა შესაძლებლობა, გათავისუფლდეს ვალდებულებებისგან გაკოტრების საქმის წარმოების გზით. ესტონეთის მოქმედი გაკოტრების კანონი არ იძლევა განმარტებას, თუ ვინ არის ფიზიკური პირი და ვისზე ვრცელდება ესტონეთის BA. მხოლოდ ესტონეთის DRDPA მუხლი 4 (1)–(2) იძლევა განმარტებას, რომ მოვალე ექვემდებარება ვალის რესტრუქტურისა და ვალების დაცვის პროცესს, მიუხედავად მათი მენარმეობის სტატუსისა. ვალის რესტრუქტურისა და ვალების დაცვის შეიძლება მიმართოს მოვალემ, რომლის საცხოვრებელი ადგილი ესტონეთშია და რომელიც ცხოვრობდა ესტონეთში ვალის რესტრუქტურისა და ვალების დაცვის პერიოდის წარდგენამდე არანაკლებ ორი წლის განმავლობაში.³²

ფიზიკური პირების გადახდისუუნარობაზე მსჯელობისას ყურადსაღებია რეგულაციის ფოკუსი სოციალური, ეკონომიკური, ფინანსური მარკეტების, მენარმეობის და შრომითი ბაზრის მიმართ. 2021 წელს ჩატარებული საერთაშორისო კვლევის ფარგლებში შეფასდა ევროკავშირის 25 სახელმწიფოს კანონმდებლობა და გაიზომა ამ ქვეყნების შემწყნარებლობის ინდექსი აშშ-ის გაკოტრების კანონმდებლობასთან შედარების კონტექსტში. კვლევის მეთოდოლოგიის ფარგლებში, ყურადღება გამახვილდა საკანონ-

მდებლო მოდელზე, კანონის ასაკზე და რეგიონზე. კვლევის ფარგლებში დადგინდა, რომ ევროკავშირის ქვეყნების კანონმდებლობა ფიზიკური პირების გადახდისუუნარობის შესახებ მეტწილად ჰეტეროგენულია. აღინიშნება მყარი კორელაცია მოვალის შემწყნარებლობის ინდექსსა და კანონმდებლობის ასაკს შორის. კერძოდ, ევროკავშირის ქვეყნების კანონმდებლობა დასაწყისში უფრო მეტად კრედიტორის ინტერესებისკენ არიან გადახრილი, თუმცა დროის გასვლის კვალდაკვალ ეტაპობრივად ხდება მოვალის ინტერესებისკენ გადახრა.³³

სახელმწიფო	მოვალის შემწყნარებლობის ინდექსი	სახელმწიფო	მოვალის შემწყნარებლობის ინდექსი
დანია	1.58	პორტუგალია	1.12
შვედეთი	1.47	ჰოლანდია	1.11
პოლონეთი	1.41	სლოვენია	1.11
საფრანგეთი	1.38	ხორვატია	1.08
ლუქსემბურგი	1.37	იტალია	1.05
საბერძნეთი	1.29	ბელგია	1.04
სლოვაკეთი	1.27	კვიპროსი	0.98
ავსტრია	1.25	გერმანია	0.97
ჩეხეთი	1.24	რუმინეთი	0.97
ესტონეთი	1.22	ლატვია	0.87
ფინეთი	1.19	უნგრეთი	0.87
ესპანეთი	1.16	ლიეტუვა	0.85
ირლანდია	1.14	აშშ	1.37

მაშასადამე, როგორც მოსალოდნელი იყო, აშშ-ის შემწყნარებლობის ინდექსი გაცილებით მაღალია ევროკავშირის ქვეყნების უმეტესობის ინდექსზე. ამერიკული მოდელი იყო პირველი, რომელმაც შემოიტანა ვალის ჩამოწმის იდეა, რაც წარმოადგენს ლიბერალური³⁴ და საბაზრო-

³² იქვე, გვ 106.

³³ ხელმისაწვდომია:

https://www.researchgate.net/publication/354404359_The_Leniency_of_Personal_Bankruptcy_Regulations_in_the_EU_Countries.

³⁴ *Efrat, Rafael*, Global trends in personal bankruptcy. *American Bankruptcy Law Journal* 76: 81–110.

³⁵ ბანაკების ერთგვარ სინთეზს და უპირატესობას ანიჭებს ინდივიდის ინტერესებს.³⁶ ევროკავშირის მოდელი, როგორც წესი, უფრო მეტად იცავს საფინანსო და საბანკო სექტორების ინტერესებს.³⁷ მიუხედავად ამისა, ევროკავშირის ზოგიერთი სახელმწიფო (შვედეთი, დანია, პოლონეთი, საფრანგეთი) უფრო მეტად გადაიხარა ამერიკული მოდელისკენ და საკანონმდებლო რეფორმების შედეგად გაიზარდა მოვალის უფლებების დაცვის ინდექსი. აქვე მხედველობაშია მისაღები ის ფაქტიც, რომ 2005 წელს ამერიკის „გაკოტრების ბოროტად გამოყენების პრევენციისა და მომხმარებელთა დაცვის აქტის“ ამოქმედებით ამერიკული მოდელიც გარკვეულწილად დაუახლოვდა ევროპულ მოდელს.³⁸

დასკვნა

ფიზიკური პირების გადახდისუუნარობის საკითხზე მსჯელობისას, თავისთავად ყურადღება ისეთი ფაქტორები, როგორებიც არის თავად ამ რეგულაციის ფოკუსი სოციალური, ეკონომიკური, ფინანსური მარკეტების, მენარმეობისა და შრომითი ბაზრის მიმართ. კონტინენტური ევროპის ქვეყნებში მოქმედი ფიზიკური პირების გადახდისუუნარობის კანონმდებლობის შედარებით-სამართლებრივი ანალიზის ფარგლებში შეგვიძლია განვიხილოთ 2021 წელს

ჩატარებული საერთაშორისო კვლევა, რომლითაც შეფასდა ევროკავშირის 25 სახელმწიფოს კანონმდებლობა და გაიზომა ამ ქვეყნების შემწყნარებლობის ინდექსი აშშ-ის გაკოტრების კანონმდებლობასთან მიმართებით. კვლევის ფარგლებში, ყურადღება გამახვილდა ქვეყნების საკანონმდებლო მოდელებზე, კანონის ასაკზე, ამ ქვეყნებში საკანონმდებლო რეგულირების შემოღების ძირითად მიზეზებზე.³⁹

კვლევის შედეგებმა გვაჩვენა, რომ ევროკავშირის ქვეყნების კანონმდებლობა ფიზიკური პირების გადახდისუუნარობის შესახებ მეტად ჰეტეროგენულია. ევროკავშირის ქვეყნებში, კანონმდებლობა თავდაპირველად კრედიტორთა ინტერესებისკენ შესამჩნევად იყო გადახრილი, თუმცა, ეტაპობრივად ხდება მოვალის ინტერესების პრიორიტეტულობის წინა ფლანგზე წამოწევა.⁴⁰

როგორც კვლევიდან ჩანს, აშშ-ის შემწყნარებლობის ინდექსი გაცილებით მაღალია ევროკავშირის ქვეყნების უმეტესობის ინდექსზე. სწორედ ამერიკულმა მოდელმა შემოგვთავაზა პირველად ვალის ჩამონერის იდეა, რაც ლიბერალური⁴¹ და საბაზრო⁴² ბანაკების ერთგვარ სინთეზს ქმნის და საბოლოოდ, ინდივიდის ინტერესებს ანიჭებს პრიორიტეტულობას.⁴³

რაც შეეხება ევროკავშირში მოქმედ კანონმდებლობას, იგი უფრო მეტად ორიენტირებულია საფინანსო და საბანკო სექტორების დაცვა-

³⁵ Heuer, Jan-Ocko, Rules and Norms of Consumer Insolvency and Debt Relief: A Comparison and Classification of Personal Bankruptcy Systems in 15 Economically Advanced Countries. Ph.D. thesis, University of Bremen, Bremen, Germany; ხელმისაწვდომია: https://media.suub.uni-bremen.de/bitstream/elib/4657/7/PhD-Thesis_Jan-OckoHeuer_SubmittedVersion.pdf.

³⁶ Jia, Ye, The impact of personal bankruptcy law on entrepreneurship. Canadian Journal of Economics 48: 464–493, ხელმისაწვდომია: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/caje.12133>.

³⁷ Ramsay, Iain, Between neo-liberalism and the social market: Approaches to debt adjustment and consumer insolvency in the EU. Journal of Consum Policy 35: 421–441.

³⁸ ხელმისაწვდომია: https://www.researchgate.net/publication/354404359_The_Leniency_of_Personal_Bankruptcy_Regulations_in_the_EU_Countries.

³⁹ ხელმისაწვდომია: https://www.researchgate.net/publication/354404359_The_Leniency_of_Personal_Bankruptcy_Regulations_in_the_EU_Countries.

[e_Leniency_of_Personal_Bankruptcy_Regulations_in_the_EU_Countries](https://www.researchgate.net/publication/354404359_The_Leniency_of_Personal_Bankruptcy_Regulations_in_the_EU_Countries).

⁴⁰ ხელმისაწვდომია: https://www.researchgate.net/publication/354404359_The_Leniency_of_Personal_Bankruptcy_Regulations_in_the_EU_Countries.

⁴¹ Efrat, Rafael, Global trends in personal bankruptcy. American Bankruptcy Law Journal 76: 81–110.

⁴² Heuer, Jan-Ocko, Rules and Norms of Consumer Insolvency and Debt Relief: A Comparison and Classification of Personal Bankruptcy Systems in 15 Economically Advanced Countries. Ph.D. thesis, University of Bremen, Bremen, Germany, ხელმისაწვდომია: https://media.suub.uni-bremen.de/bitstream/elib/4657/7/PhD-Thesis_Jan-OckoHeuer_SubmittedVersion.pdf.

⁴³ Jia, Ye, The impact of personal bankruptcy law on entrepreneurship. Canadian Journal of Economics 48: 464–493; ხელმისაწვდომია: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/caje.12133>.

ზე.⁴⁴ მარტივად რომ ვთქვათ, მეტად ფრთხილია. თუმცა, აქ უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ევროპის ზოგიერთ სახელმწიფოში, მაგალითად, შვედეთში, დანიასა და პოლონეთში, შეინიშნება ამერიკული მოდელების გავლენა და საკანონმდებლო რეფორმების ლიბერალური ხასიათი. აქვე მხედველობაშია მისაღები ის ფაქტიც, რომ 2005 წელს ამერიკის „გაკოტრების ბოროტად გამოყენების პრევენციისა და მომხმარებელთა დაცვის აქტის“ ამოქმედებით ამერიკული მოდელიც გარკვეულწილად დაუახლოვდა ევროპულს.⁴⁵

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, როგორც კონტინენტური ევროპისა და ანგლო-ამერიკული სამართლის ქვეყნების საკანონმდებლო ანალიზის შედეგად ჩანს, მსოფლიოში ქვეყნების უმრავლესობა იცნობს ფიზიკური პირების გადახდისუუნარობის საქმის წარმოების შესაძლებლობას და ეს, თავისთავად, ნორმატიულ დონეზეა მოწესრიგებული. შესაბამისად, ვინაიდან, ჩვენს ქვეყანაში ჭარბვალიანობა დღეს ერთერთ მნიშვნელოვან გამოწვევად რჩება, საჭიროა, საზოგადოებას შევთავაზოთ მოქნილი მექანიზმი, რომელიც ადამიანების ფინანსურ მდგომარეობას გარკვეულწილად შეამსუბუქებს, შესაძლებლობას მისცემს დაუბრუნდნენ ნორმალურ სოციალურ მდგომარეობას. აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად, ერთადერთი ოპტიმალური გზა სწორედ, რომ ევროპული და ანგლო-ამერიკული ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე, საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავებაშია.

ანგლოამერიკული და კონტინენტური ევროპის ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკის საფუძველზე, საჭიროა შეიქმნას ისეთი საკანონმდებლო ჩარჩო, რომელიც შესაძლებლობას მისცემს ფიზიკურ პირებს, დაძლიონ ჭარბი ვალი, რაც არა მხოლოდ კონკრეტული ადამიანისთვის იქნება ხსნა და გამოსავალი, არამედ, სამომავლო პერსპექტივაში მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს ქვეყნის ეკონომიკურ-სოციალურ მდგომარეობას, რაც დღეს ერთ-ერთ ძირითად გამოწვევას წარმოადგენს.

ვინაიდან, საქართველო განვითარებადი ქვეყანაა, რომელიც კანონმდებლობის სრულყოფას, სხვადასხვა სფეროს მოწესრიგებისთვის, ეტაპობრივად ახორციელებს, შესაძლებლობა გვაქვს, განვითარებული და წარმატებული ქვეყნების მაგალითზე ჩამოვყალიბოთ სფეროს ისეთი რეგულირება, რომელიც სინთეზურად მოიცავს სხვადასხვა ქვეყნების საუკეთესო პრაქტიკას. რა თქმა უნდა, სხვა ქვეყნის კანონმდებლობის პირდაპირ გადმოტანა ჩვენს ქვეყანაში არა თუ სასარგებლო, არამედ პირიქით, შესაძლოა დამანგრეველიც იყოს, რადგან აქ გასათვალისწინებელია საზოგადოების მზაობა კონკრეტული ცვლილებების მიმართ, მათი ცნობიერების დონე, სოციალური ფონი და ტრადიციებიც კი. შესაბამისად, ჩვენ აქ ერთგვარი პრივილეგია გვაქვს იმისა, რომ რამდენიმე ქვეყნის საუკეთესო პრაქტიკის მაგალითზე შევქმნათ ისეთი სინთეზური რეგულაციები, რომლებიც სრულად იქნება მორგებული ჩვენს რეალობას.

⁴⁴ Ramsay, Iain, Between neo-liberalism and the social market: Approaches to debt adjustment and consumer insolvency in the EU. *Journal of Consum Policy* 35: 421–441.

⁴⁵ ხელმისაწვდომია: https://www.researchgate.net/publication/354404359_The_Leniency_of_Personal_Bankruptcy_Regulations_in_the_EU_Countries